

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

BIULETYN

Nr 5 (1753), 14 stycznia 2019 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski • Bartosz Wiśniewski • Rafał Tarnogórski

Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji)

Anna Maria Dwyer • Sebastian Płóciennik • Patrycja Sasnal

Justyna Szczudlik • Jolanta Szymańska • Marcin Terlikowski • Tomasz Żornaczuk

Włoskie partie polityczne przed wyborami do PE

Maciej Pawłowski

Kampanię przed wyborami do Parlamentu Europejskiego (PE) we Włoszech zainaugurował spór rządu z Komisją Europejską (KE) [wokół budżetu](#) państwa. Ocena funkcjonowania UE stanowi oś podziału między głównymi siłami politycznymi. Partie opozycyjne zarzucają rządowi konfrontacyjną postawę względem unijnych instytucji. Liderzy partii rządzących liczą z kolei, że w najbliższych wyborach do PE dostaną się podobne siły polityczne, co zmieni układ sił w unijnych instytucjach. Jednak konflikty Włoch z KE będą przybierać na sile niezależnie od wyniku wyborów do PE.

Polityka [powołanego w maju br. rządu](#) Ruchu Pięciu Gwiazd (M5S) i Ligi doprowadziła do sporów z KE na tle zaostrzania polityki migracyjnej i zwiększania deficytu budżetowego Włoch. Rząd, realizując te działania, spełniał swoje obietnice wyborcze, a jednocześnie zdobywał przewagę nad opozycją w sondażach. Poparcie dla Ligi od wyborów w marcu 2018 r. wzrosło z 17% do 32%, natomiast M5S od czterech miesięcy utrzymuje poparcie na poziomie ok. 26%. Opozycyjne Partia Demokratyczna (PD) i Forza Italia (FI) liczyły na zmianę nastrojów społecznych w wyniku przewidywanej klęski rządu w negocjacjach budżetowych z KE. Jednak 19 grudnia 2018 r. strony doszły do porozumienia, akceptując budżet ze zmniejszonym deficytem na poziomie 2,04%. Ma to zostać osiągnięte poprzez opodatkowanie aut z wysoką emisją CO₂ i redukcję kosztów administracji publicznej. Ustępstwa rządu polegają też na obniżeniu wieku emerytalnego do 62 lat (zamiast planowanych 60), przesunięciu o kilka miesięcy reformy emerytalnej i późniejszym uruchamianiu pierwszych wypłat środków w ramach dochodu obywatelskiego. Ocena osiągnięć rządu w negocjacjach z KE polaryzuje poszczególne partie polityczne przed wyborami do PE we Włoszech, w których do zdobycia jest aż 76 mandatów.

Europejskie koncepcje głównych sił politycznych. Liga dąży do rozbudowy eurosceptycznej frakcji Europa Narodów i Wolności (ENW), przyciągając partie znajdujące się w grupie Europejskich Konserwatystów i Reformatorów (EKR). Wzmocniona frakcja w niektórych kwestiach mogłaby podjąć współpracę z Europejską Partią Ludową (EPP), starając się ograniczyć wpływ liberałów i socjalistów na podejmowanie decyzji w PE. Lider Ligi Matteo Salvini chce uzyskać pomoc premiera Węgier Viktora Orbána w wypracowaniu porozumienia między ENW a EPP.

Salvini liczy na to, że realizacja tego projektu pozwoli rządowi kontynuować restrykcyjną politykę migracyjną i wzmocnić głos w debacie o zniesieniu unijnych sankcji przeciwko Rosji. Jest to jednak mało prawdopodobne [ze względu na ograniczony potencjał eurosceptyków](#) i brak poparcia ze strony EPP dla projektu Salviniiego. Ponadto będąca członkiem tej frakcji opozycyjna FI opiera swoją kampanię na krytyce polityki europejskiej rządu i rozpoczęła już aktywną kampanię wyborczą. 29 listopada 2018 r. jej przewodniczący Silvio Berlusconi powołał komitet wyborczy Inne Włochy (L'Altra Italia), złożony z FI i mniejszych partii, którego twarzą jest przewodniczący PE Antonio Tajani.

M5S dąży do utworzenia w PE frakcji sprzeciwiającej się unijnej polityce oszczędności, ale popierającej integrację europejską i wspólną walutę oraz promującej ekologię. W jej skład miałyby wejść partie z obecnych grup Zielonych i Zjednoczonej Lewicy Europejskiej (GUE). Wcześniej partia bezowocnie

próbowała przystąpić zarówno do frakcji Zielonych, jak i do liberałów. Barię dla realizacji strategii M5S jest brak akceptacji części partii GUE i Zielonych dla polityki migracyjnej włoskiego rządu i współpracy ugrupowania z prawicową Ligą. Bardziej prawdopodobne jest utworzenie przez M5S frakcji złożonej z partii o charakterze antysystemowym, jak np. chorwacki Żywy Mur, łotewska KPV LV czy czeska Partia Piratów, i niezależnych deputowanych. W jej skład łącznie mogłoby wejść ok. 40 deputowanych.

PD musi wybrać między pozostawaniem w Partii Europejskich Socjalistów (PES) a współpracą z frakcją budowaną przez liberałów i prezydenta Francji Emmanuela Macrona. Trwające do 3 marca br. wybory wewnętrzne w partii utrudniają stworzenie spójnej strategii. Główni kandydaci do przywództwa, Nicola Zingaretti i Maurizio Martina, deklarują chęć współpracy zarówno z PES, jak i z Macronem. Natomiast lider partyjnych liberałów Matteo Renzi we wrześniu podpisał wspólny manifest z politykami kojarzonymi z projektem prezydenta Francji.

Znaczenie wyborów do PE dla włoskiej sceny politycznej. Wzrost poparcia dla Ligi, będący efektem zaostrzenia polityki migracyjnej, nastąpił kosztem FI. Elektorat tej partii zmniejszył się w omawianym okresie z 14% do 9%. Utrzymanie dobrego wyniku wyborczego Ligi doprowadziłoby do jej hegemonii na włoskiej prawicy. Dla ich głównych rywali z FI wynik wyborów do PE może więc zdecydować o przetrwaniu formacji. W przypadku słabego rezultatu tej partii jej politycy mogą zacząć rozważać przyłączenie się do Ligi. Oznaczałoby to wzmocnienie pozycji Salviniiego w rządzie i wyeliminowanie Berlusconiiego z walki o władzę. Natomiast dobry wynik FI umożliwi jej pozostanie ważnym graczem na włoskiej scenie politycznej i potencjalnym partnerem dla Ligi w przypadku rozpadu koalicji z M5S. Berlusconi złożył nawet Salviniemu propozycję objęcia stanowiska premiera w przyszłym rządzie centroprawicy, jednak lider Ligi ją odrzucił, nie wierząc w dobre intencje swojego byłego sojusznika.

M5S, który utracił na rzecz Ligi pozycję ugrupowania cieszącego się największym poparciem społecznym, będzie chciał ją odbudować w kampanii wyborczej i odróżnić się od partnera koalicyjnego. M5S odwołuje się jednak przede wszystkim do elektoratu lewicowego, o który rywalizuje głównie z PD. Jest więc mało prawdopodobne, by kampania doprowadziła do konfliktu w koalicji. Ligę i M5S łączy wspólny interes zachowania władzy i realizacji ich obietnic wyborczych. Współpracę ułatwia im również jasny podział kompetencji między liderami: Salvini jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo, podczas gdy lider M5S, Luigi Di Maio, koncentruje się na polityce społecznej.

PD jest w stanie podjąć walkę o wyborców M5S, pod warunkiem że uniknie rozłamu. Według sondażu ośrodka EMG z 22 listopada 2018 r. hipotetyczna partia Renziiego uzyskałaby poparcie 47% zwolenników PD. Wybór tego polityka do PE pozwoliłby uniknąć takiego scenariusza, odsuwając go od spraw krajowych. Ponadto, jako ważna postać w potencjalnej frakcji Macrona, Renzi wzmocniłby pronounijny wizerunek partii w nadziei na zmianę nastrojów społecznych w wyniku ewentualnych niepowodzeń rządu.

Perspektywy. Sondaże pokazują, że najprawdopodobniej wybory do PE wygra Liga (28–30 mandatów). Znaczącą reprezentację powinny mieć również M5S (23–25) i PD (14–16), a najniższy wynik osiągnie FI (8–10). Potwierdziłoby to dominację Ligi na włoskiej prawicy i prawdopodobny koniec kariery politycznej Berlusconiiego. Natomiast M5S, mimo dobrego wyniku, może znaleźć się w trudnej sytuacji ze względu na ryzyko utraty wyborców na rzecz Ligi i odbudowującej się PD.

Utrzymanie przez rząd wysokiego poparcia społecznego w rok po objęciu władzy wzmocni jego pozycję w relacjach europejskich. Jednak wobec przewidywanego zdominowania PE przez EPP, PES i liberałów przyszła KE prawdopodobnie będzie mniej skłonna do ustępstw w kwestii dyscypliny fiskalnej i polityki migracyjnej, wobec czego spór rządu włoskiego z tą instytucją może przybrać na sile. Wówczas mogą pojawić się konflikty między Ligą i M5S, stwarzające ryzyko rozpadu koalicji w 2020 r.

Liga i M5S, choć ich delegacje w PE będą liczne, mają niewielkie szanse na odegranie istotnej roli w polityce europejskiej. Liga nawet w przypadku rozbudowania ENW pozostanie na marginesie PE, a jej wpływ będzie odczuwalny jedynie w przypadku ewentualnej różnicy zdań między EPP, PES i frakcją liberalną podczas pojedynczych głosowań. Niewielka frakcja, którą prawdopodobnie utworzy M5S, może nie odegrać nawet takiej roli. FI pozostanie w EPP, ale jej wpływy osłabną. Z kolei PD prawdopodobnie przyłączy się do frakcji Macrona w PE, jeżeli taka powstanie.

Wynik wyborów do PE we Włoszech będzie mieć wpływ na dalsze funkcjonowanie frakcji EKR (jej członkiem jest PiS). Osłabiona w wyniku brexitu stanie przed dylematem, czy zachować odrębność, czy też przyjąć propozycję Salviniiego i zawrzeć sojusz z ENW. Łączą je stanowisko w sprawie polityki migracyjnej i podobna wizja przyszłości UE, zakładająca wzmocnienie państw członkowskich, dzieli zaś fundamentalna różnica w ocenie relacji UE–Rosja.